

Numerul 47.

Oradea-mare 21 nov. (4 dec.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20. lei

Cântec.

Ochii mari și gura mică,
Buzele de trandafir...
S'o privesc par' că mi-e friedă...
Și n'am ochi să mi-o admir!

Când o văd trecând pe stradă,
Nici n'atinge de pământ,
E ca fulgul de zapadă...
Și n'am liră să mi-o cânt!

Iar acas' se face-a plânge
Brațele spre ea de 'ntind,
Subțirică de s'ar frânge...
Și n'am brațe s'o coprind!

Z. Bârsan.

Cântarea cântărilor.

Gârbovit de ani și suferință maistrul își strinse la gsubțioară vioara-i iubită, prietena copilăriei lui apuse de mult, tovarăsa anilor lui de chin și bătrânețe și singurul mijloc de trai, ce mai rămăsese. O! da, singurul mijloc de trai, căci numai duiosa-sele, ori veselele note, ce curgeau potop de sub arcușul minunat, mai erau în stare să moaie inima celor îmbuibăți de bine; le ridică sufletul și sub puterea negrăit de fermecată a tremătoarelor lui melodii, îi făcea blânzi și îndurători, iar el acasă mai rar se întorcea fără pâine și fără udătură pentru ai lui.

Dar când e sănătate, omul deprins cu nevoia e mulțămît și prin mintea lui arare trec nostalgice gânduri de îmbogățire, de trai molatec. Aceste doruri de a străluci, de-a duce o viață molatec și rafinată de patrician roman, se nasc de obicei numai

în sufletele bolnave de cultură, infruptate, cu gândul macar, din binele și belșugul celor avuți. Săracul, nevoieșul, căruia sufletul și ochii nu i-au fost deprinși să vadă rafinarea și bogățiile lumii prin prisma, prin care obișnuit se privesc aceste creațiuni ome-nești, trece nepăsător pe lângă toate acele bogății și mirosul celor mai fine preparate culinare nu-l ispi-tesc, când acasă știe că-l așteaptă o bucată de mă-măligă, ori pâine neagră, alături de-o fiertură sacă, menită să-i dea noi puteri pentru a-și prelungi ago-nia vieții.

Săracul, e așa de cumpătat și toate le îndură cu tărie de suflet când e sănătate. Cu căciula în mânilor scorigite și pline de noduroase bătăături, se apleacă până la pământ înaintea boierului galant și mânilor fine ale acestuia, cu catifelată aparență și straele lui mândre și curtea lui plină de nestimate bogății nu i le invidiază nici odată. Dar când Cel ce cârmuește lumile, vrând să-i cerce răbdarea, ori pu-terea de credință, ia și sănătatea lui, sau celor scumpi lui, atunci o cumplită desnădejde îl apasă, durerile întunecă într'ansul conștiința de sine, omul pierde și rămâne în loc bestia desnădăjdută, care, bea, ori omoară.

Neomenease jocuri ale soartei, ce putere co-vârșitoare aveți asupra acestei bicisnice creaturi și cum ea trebuie, înaintea tovarășilor ei de viață, să-și dea seamă de toate!

O zi cu noroc. Maistrul, bătrân și gârbovit, strinse cu iubire și recunoștință vioara la piept. În buzunarul lui peticit ducea acasă un franc și jumă-tate. Destul pentru ziua de azi. Nevasta va suride de bucurie și Nina, draga lui Nina va zimbî duios dintre pernele, ce-i susțin trupul slăbit și uscat de boală; are să zimbească duios, când tătucul din ușă va sună în mână gologanii strinși. Dar, dacă nu i-a fi mai bine; dacă ar fi nevoie iar de doctori. Mare și îndurător ești tu, Doamne! În toate cântecelile lui bătrânul a pus o parte din durerile sufletului seu chinuit și, prin osul acelor armonii induioșătoare, nu

se poate să nu se fi urcat, pe aripile eterice ale văzduhului, la Tine, stăpânul îndurător al lumilor.

Bătrânul ajunsese la uşe. Gemetele încete ale fetei se auziau afară ca niste suspine înăduşite. Mama cu ochii uscaţi de lacrimi sta ingenunchiată la căpătiul nenorocitului ei copil.

Isi puse moşneagul mâna pe inimă şi deschise uşa. Copila desfăcù pleoapele. Cu ochii ei mari şi negri privi o clipă aiurită. Slăbiciunea extremă la care ajunsese, aproape o împedecă să recunoască în nenorocitul, incremenit în uşe, pe bătrânul ei tată, care de ani ducea greul chin al boalei, ce-i apropiase aşă de timpuriu sfârşitul.

„Tătuică, tătuică, şi cu mâna ei numai piele şi ciolane, cu ochii mari, înfundaţi sub oasele descarnate ale frunţii, îl chemă rugător lângă dânsa.

— Ei, Măriuco, ce mai veste. Cum merge fata ?

— Mare-i mila Domnului. A da Dumnezeu şi i-a fi bine. Ia, tocmai acú, iar o apucase, aşă o sfârşală. Sudori reci o năpădise piste tot corpul şi zicea că aici, pi inimă, o înăduşă. Se întâmplase, că ghiata Irina vinise s'o mai vadă. Am lăsat-o în paza ei şi-a Domnului şi-am alergat iar la doftor...

— Ai fost, ce-o spus ?

— Hei ! doftorii ! par că ce le pasă lor de chinurile şi păcatele noastre, bărbate. O spus că să me duc acasă şi să-i dau să beie lapte şi să-i dau vin vechiu, c'are să-i fie bine. Zicea... că ce s'o mai vadă, doar eri o fost. Acú te aşteptam să vii, omule, mai degrabă şi să-i iei nişte vin mai bun, că pe aici, la crâşme tot îi prifăcut. Vai ! uite, mititica mamei, iar îi vine reu !... Doamne, Doamne, aibi mila de dânsa... Du-te omule, du-te şi adă şi tu ce te-i pricepe. Ce stai, ce stai, păcatele mele !

Dar pe când moşneagul, buimac băjbăiá să nemerească clanţa uşei, biata bolnavă făcù semn măsei, care tremură de durere şi-şi frângea mâinile de desnădejde, îi făcù semn să cheme mai aproape pe bătrân. Apoi cu vocea slabă, abia înţeleasă, îl rugă să stea lângă patul ei şi, apucând mâinile lui osoase în micile şi galbenele ei mâni, îl rugă cu ochii, în care lucia acel foc tainic al apusului de viaţă, cu vocea ei tremurătoare, care părea mai mult o misterioasă şoptă venită de pe alte tărâmurii, îl rugă să-i mai cânte odată din vioară, în ale cărei armonii nespuse de dulci şi-a legănat copilăria, să-i mai cânte odată aşă, duios şi fermecător, cum numai dânsul ştiea, să-i cânte cântecul vieţii ei fără de rost. Şi bătrânul maistru, sub puterea acelei rugii şoptitoare, se așeză lângă dânsa, îi puse o sărutare lungă pe frunte şi, încordându-şi vioara, prinse a cântă cu atâta patimă, cu atâta jale, că moartea, ce venia năvalnică, doritoare de-aş mai mări cu un suflet numărul umbrelor din întunecoasa ei împărătie, se oprí o clipă înduioşată, lângă uşe. Şi curgeau valuri potopul de note tremurătoare, dulci armonioase, înţiu mai încete, mai trăgănate, ca susurul şoptitor al apelor, ca fâşăitul leneş al frunzelor, ca rugăciunea dumnezeiască şi sublimă a unui inger, apoi se revărsau când mai puternice, când mai slabe, mai tremurătoare, ca plânsetul unui suflet desnădăjduit, armonii neînchipuite, ce n'au sburat din arcuşul nici celui mai desevăşit talent, armonii pe care nici un geniu nu le combinase încă. Maistrul, în elanul lui de durere, transportat în acele momente de amară suferinţă în regiunile eterice, în spre care sufletul muribundeii începuse aş avântă aripele, atinse ge-

nialitatea, căci putuse desprinde din sufletul lui simţirea, redând-o aşă adâncă, puternică, mistuitoare cum este. Mai mult încă : nu numai simţirei lui dase viaţă, ei, sub impulsul unei puteri tainice, bătrânul cântase cântecul milioanelor de vieţi sbuciumate care a apus în noaptea timpurilor. Şi pare că ele, cu vocea lor îngerească, din alte lumi, întovărăşiau notele tremurătoare ale vioarei, ca resunetul depărtat, pierdut, al unui cor plutitor în imensitate.

Sub privirea covârşitoare a cântecului, mama, cu mâinile încrucişate pe piept, cu ochii ţintă, cătă pierdută în spre bătrânul maistru, din ochii căruia şiroaie de lacrimi lunecau încet de-a lungul obrajilor şi se pierdeau în barba încăruntită. Nina, sub farmecul negrăit de dulce al acelor armonii dumnezeşti, cu ochii întredeschişi, cu buzele vinete, uşor deschise în surisul duios al unei ultime mulţămiri sufleteşti, privia înspre geamul prin care un roşiatic apus de soare îşi trimitea tremurătoarele raze, ce lunecând prin frunzişul unui nuc umbros, se refrângeau în diafane umbre luminoase, când pe obrazul marmoreu şi liniştit al muribundeii, când pe pernele-i albe, când pe gâtul, pe umerii ei descarnaţi, desemnând fantastic forme, asemănătoare unor aripi de ingeri.

Maestrul cântă mereu.

Câte una frunzele se desprindeau din ramuri şi cădeau încet, încet, legănându-se în uşoară învârtitură, până se aşterneau galbenele moarte pe pământul negru şi doritor de a le primi. Ochii pe jumătate stinşi ai fetei urmăreau uşoara cădere a frunzelor. Un dureros oftat îi ridică pieptul şi sufletul ei sbură odată cu ultima rază a soarelui, ce dispăruse lăsând în urmă o mare roşiatică, odată cu ultimile note ale dumnezeştii armonii. Se rupse o coardă şi plesnetul ei strident, fioros în mijlocul acelei sfinte apoteoze a unui apus de viaţă, răni inima maistrului şi-i îngheţă mâna pe arcuş. Mama îşi ridică fruntea buimăcită de pe marginea patului.

Abia acum nenorocitii, inlemniţi de groază, văzură ochii pe vecie închişi, înţelesesă albeaţa de crin a fetei, peste care moartea întinsese vâlul ei de ghiată, simţiră trupul uscat ce se întinse încetinel şi prinsese a se reci din tâlpi.

Urgisita bătrână se aruncă pe moartă umplând încăperea îngustă şi clar obscură a micii odăi, cu vaetele ei dureroase, care se amestecară o clipă cu zdrăngănitura puternică ce prefăcuse vioara maestrului într'o puzderie de ţanduri.

Cu o lovitură bătrânul a sfărmat pe-aceea de care-i eră legată viaţa, ce-o simţia atât de prisos acuma. Simţia cum inima-i svăneşte în pept şi îşi rupse hainele sdrenţuroase, stringându-şi coastele cu mânele-i reimputernicite, de par c'ar fi vrut să scoată acel ghem de carne, ce-i mai prelungia suferinţa.

I se puse un nod în gât, o greutate amară pe inimă şi cu un oftat adânc căzù de-a lungul podelelor.

Şi neagra noapte, cu vâlul ei de întuneric, stropit de diamante scelipitoare, cu fâşitul dureros al frunzelor, ce moarte năpădău spre pământul primitor, învăli încetinel căsuţa înegrită de vreme a maestrului, unde între pernele, albe ca ninsoarea troenelor, zăcea nemişcat corpul adormit în ultima cântare a maestrului, cântare neîntrecută, ce numai geniul suferinţelor şi a durerilor neasămuite o poate concepe.

Laurenţia Gribincea.

Peste adâncuri.

*Când palida lună bălaie,
În noapte senină de vară,
Pe valuri schintei și văpaie
De aur și-argint ea presară;*

*Eu vesel cu iahtul zburdalnic
M'avânt și las moartele maluri.
M'alintă în leagăn năvalnic
Flecare și sprintene valuri.*

*Pe dunga ce iahtul meu taie,
O ceată de dalbe sirene
Cu ochi ce revarsă văpaie
Subt blonde, arcatele gene.*

*Resare, pe raze se 'nșiră,
Apar și din nou se scufundă,
De aur blond părul resfiră
Pe leagăn molatec de undă.*

*Cu gaze de-argint se avântă
Prin spume și prin avalmașuri
Și blânde acorduri îmi cântă
Cuprinse în vesele dansuri.*

*Iar brațul meu cade alene
Și ochii-mi se-nchid ca de vrajă —
Adorm. Eu simt albe sirene
Cum blânde-mi țin veghie și strajă.*

*Doar iahtul meu, lunecă, zboară —
Vibrează eterul de cânturi,
Adorm — dus în calmul de seară
Pe 'ntinse, trezitele-adâncuri.*

Amsterdam.

Emil A. Chiffa.

L a s t â n ă .

Soarele își prăpădise razele printre snopi și miriști. Arșița scăzuse binișor, așa că șopârlele vârgate nu mai scoteau capurile cu gura căscată și nu-și mai scăldau limba în jăratecul zilii, ci se ascundeau prin tufișe; prin frunzele scuturate de vânturi se svârcolia ce-i drept câte una, dar și aceea își căută cuib pentru noapte.

La o parte între crenguțele crude ale unui vâsc se mândria în fluera ei — o mierlă. Pe un ciung de gorun din vecini iară, o ciocănitore își culegea zelos pentru cină, din furnicile risipite printre crepături. Se reciă aerul. Luai o nuia de alun în mână și nu de voie bună, ci ca să alung pâlcul de țințari, ce te iau la goană, când apune soarele. Pe lângă sat, numai găștele găgăiau asurzitor tăind aerul cu ascuțitele lor aripi.

Lumina se imputină pe fiecare minut. În jurul soarelui ajuns la periferie se îngrămădiau norii roșietici, între cari discul de foc eră țesut ca paiangenul în mrejea lui.

În acest preludiv al asfințitului m'am luat pe

drumul dela Făurele 'n jos spre colibi, cu pușca la umăr.

Tot omul dacă se plictisește, aleargă să scuture amorțeala, caută distragerea, fiecare după firea sa.

— Auzi frate Theodore, nu-ți croesc acuma pe-deapsă, dacă imputinezi iepurii? Me insoția adecă un prietin; pușca încă eră a lui.

— Mai sunt câteva zile, și apoi espiră interzicerea — fu respunsul. Dar pe noi n'o să ne știe nime, să stărpim toți iepurii din jur. Așa... asta-i vorbă!

Hai în jos... du-te 'n sus... câr... câr... din stogul de crengi se ridică odată un stol de cristei.

Mâna pe elanță, băiete!... Potrivește pușca!... Dar pe când se dai foc, nimic, — se sgulii pâlcul tupilat în paiușul livezii. Pușcă de vrea!... în vânt!

Ne coborirăm pe coasta Varului — cu grije. Dela niște rădăcini se ridică un liliac slăbit de foame, legănându-se molatic prin amurg. Goniă sărmanul gândacii răslețiți prin boarea serii.

Primul luceafăr licăria vesel în polul depărtat al cerimii, când ajunserăm în vale. Clopote, dangăt asurzitor, behăit. O turmă de oi, presărată cu mie-lușei făcea sgomot pe coasta vecină, de răsună valea. Un cățel lungăreț, scurt în labe, lătră pe ele, ocolia pe după oi una, și atunei să vezi cum o luau spre târlă. În boarea serii picurau tainic variațiile clopotelor. Pulberea de aur a asfințitului se topia în ultima clipeală a soarelui.

În dreptul unui fag ciuntit la vârful de securea vremii dormia posomorită o colibă improptită cu niște grinzi. Pe coperișul ei, pe la un colț se furișă un sul de raze, din vraja lunei, formând în lăuntru un poetic luminis. Razele se resfirau pe niște bulgări albi, pe cașii înșirați pe o scândură. Când am dat în laturi ușa lăcașului aceluia, mi-au picurat zău la pragul minții ciobănașii noștri cei de odinioară... Mi-au trecut pe dinainte clipele acele dulci, timpurile acele liniștite ce le-au petrecut strămoșii noștri — cândva... O poezie, ce înalt a fost traiul lor.

Vuiă valea. Pe drumul ce fugia pe lângă stână, veniau de la târg; ici doi-trei încărcăți cu negoț, mai jos scârțăia un car tras de niște boi, cari pășiau a lene răsbind în gură ceva.

Pe coastă se resfirează oile iar, din depărtare păreau ca niște flori cusute cu fir alb de mătăasă pe un postav verde. Bună seara, baciule! Eram la stână. Să trăiți, domnișorilor! fu respunsul. Dau oile lapte mult? Dară dau, dragii mei, numai până la cercul ăsta — arată spre galetă — se umple, asta n'am ajuns-o... de mult.

Erau făcute două cercuri mari din nuiete. Într-unul sberau cele cu lapte după miei, în celalalt dormia resturnat un vâlăuș lung răzamat pe niște scaunele. În cercul întiu eră și o fetișcană cu o nuia subsuoară; cu mânilor și cu ochii eră cufundată în un petic de pânză, pe care făcea niște stelute; din gură strigă pe oi să iasă la smuls, unde le așteptă stăpânul; un om înalt, pe fața căruia vremea își însemnase adânc hieroglifile sale ciudate, cu o mutră serioasă din cale afară sedea pe planul unui trunchiu firezat, când se grăbia oia pe lângă el, o prindea cu siguritate, trăgea din sfărceul țitelor lapte cât incape într'un păhărel, și apoi o lăsă. Pe cele ce nu aveau lapte, le imbutușă bine, zicând — du-te „stearpo“ — Pâlcul de oi se luase iară binișor pe coastă. Hector... Hector!... ne strigă după căne. Iată-l stând

pe picioarele din dărăt. Cu degetul uns de lapte îi arătă ce are să facă și grăbi cățelul în drumul seu. Lătră fugind spre ele, iar turma tropotia la vale de se clătina coliba.

Multă laudă mai punea păcurarul pe întornătorul lui și nu fără drept. Spunea că de zeee ani ce-l are, încă n'a trimis să întoarne turma pe nime, decât pe Hector. Și se miră că turma, de și e toată ziua cu Hector, totuși poartă frică de el, chiar și până ling sare, nu merge departe de ele, ci șade sub streșina gardului și prinde musculițele ce bâzăesc în jurul lui. Pentru serviciul prompt ce-l făcea cățelul, era remunerat în deajuns. Era rotund bine și vesel.

***

Stelele chipiau nu de mult trezite. La sud fugia un nor lungăreț, sdrențuit la margini. Dinspre sat se legăna un trunchiu negru, care pe fiecare minut se desvălia mai bine din amurgul mângăitor al serii. Era Flore Prunului, un tâgăș ce cutrieră orasele din țară anul întreg; zicea că merge cu punga plină, să cumpere părechi ardelenesti, de cei cu coarne răsucite — vorba lui. — El, ca toți geșeftarii, nu plecase singur, ci însoțit de-un clondir mijlociu, din care trase o gură bună apoi... plecă.

Luceafării se așezară iar în cele patru torți ale cerului. Drumul pe unde și-a imprăștiat țiganul paiele, se vedea din ce în ce mai pronunțat.

Din paznicii tăieturii cărăiau oaspeții serii...

Flore Prunului îl întrerupse odată pe târlaș zicând — Auzi baciule, ai apă de ajuns la oi în seceta asta? — O, dragul meu. d'apoi că nu beau ele apă multă... un dejetar îi destul la una. Uite numai, — îndată le voi aduce trocul cu sare și le voi presăra să lingă, și atunci vei vedea că doară nici una nu va bea apă.

În băutura bordeiului pocniau vreascurile. Hector dat pe-o lature gemea lângă un spin din preajma bătăturii.

Fumul se ridică neimprăștiat până la un loc, în forma unui tub suriu, mai apoi se perdea într'un sul de mesteacăn ascuțit la vârf. Numai atunci se schimbă ridicarea lină, când se scoboria turma în tropot puternic silită de gura lui Hector.

Păcurarul eși din colibă. În brațe aducea într'un butoiăș sare roșie pentru avuția sa, pentru „brujele” sale. Valea nu mai da echoul clopotelor. Se obosise bagseamă cei cu greutate în grumaz; câte un clopot pus la pond și-ar fi dat o greutate considerabilă. Tăcerea de ruină numai câte-un glas tânguitor de miel, ce-și perduse pe mamă-sa, — o mai frângea, mai câte-o mioară behăia desnădăjdut și nădușit, silită de unghiile fără număr ce-i cauzau dureri.

***

Ocheșea mea ne, oacheș!... ne, strigă Vânturoiu, cât îl țineau plămâni. Și apoi să vezi, se sculară clopotarii, ca niște pui de urs gălbui, behăit, sbierături în toate scalele, tropot infernal. Se clătina valea.

În câteva clipe, se imbulziau la sare ca albinele în coșniță când roiește matca.

În urmă se legăna ca un clopotar, cel mai mare al turmei, un sfetnic cu capul infundat într'un puf de lână. Pe tata turmei adică, păcurarul Vânturoiu nu-l tunsese numai jumătate și încă ceva. Lâna din jurul grumazilor o lăsase toată, ca greutatea de la gât să-i fie mai ușoară.

Nu înzădar că-l distinsese târlașul pe Balmoș dar și era măiestos, se ridică din turmă ca călărețul dintre pedestrași, pașii încă îi făcea ca un curcan fălos. Se mișcă ca un elev eșit din școala de dans.

Lilieci se înmulțiră, tot al treilea paș trebuia să ridici băta să-i alungi. În depărtare de o fugă bună, sub ramurile unui gorun pălăia un foc, pe lângă care se clătinau niște figuri; flacăra se jucă acuși-acuși cu frunzele uscate de arșiță. Ar fi fost niște păzitori cu puști plinc, pe seama vezurilor ce stricau cucuruzul.

Oile pe jumătate culcate rumegau pe nesfârșite. Balmoș încă rumegă. Îl vindea limba clopotului, care la fiecare râșnire bătea una...

Hector se urise cu căldura, aia nu-i da de mâncare. Se neteziă de Vânturoiu schâncind după cină. Veto! strigă păcuraru! — impacă-te cu necăjitul asta! Auzi baciule, nu ți-i „urit” aici noaptea? îi puserăm întrebarea. — De unde, dragul meu — doară cum nu se îngrozește crâznicul să se suie ori când în turnul bisericii, așa nu mi-i frică nici mie aici.

Luna aprinse vârful păznicilor de pe linii. Făcă din ei, din riu de păcură ce eran mai nainte, — lumini electrice. Tăcea pădurea ca mortul din raclă. — Noapte bună!

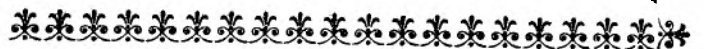
Îl lăsarăm pe târlaș, să-și gate lucrurile. El ne-a poftit: să ajungem în pace acasă, care salut l-a învățat el pe vremea „când trebuia să te cumineci și să-ți iai remas bun dela toți de-arândul, când aveai de gând să pleci undeva...”

Luna plutia vesel pe bolta aprinsă. Printre ramuri se resfiră tainic vraja ei seducătoare. Susurul blând legăna plopii, frunzele lor se clătinau dulce, gândiai că-și șoptesc ceva. Mergeam, mergeam... când mai încet, când mai rar. Iată-ne străbătuți prin desimi, lăsându-le scaldate în potopul de raze.

Dinspre sat resună lătratul viu până 'n depărtări. Din jirezile de păcură clipiă prin ferestri, câte-un opaiț...

Noapte bună!

Petru Popa.

Gugetări.

Ceea ce a răspândit mai multă lumină în lume, e o culoare neagră: cerneala de tipar.

*

Spiritul e cu totul contrar banului, cu cât ai mai puțin, cu atât ești mai satisfăcut.

*

A iubi, e a admiră cu inima; a admiră e a iubi cu spiritul.

*

Ardoarea și răbdarea sunt necesarii ca să înaintezi pe drumul averei.

*

Trebue mai mari virtuți ca să susții norocul decât nenorocul.

*

Toată lumea vrea un prieten, dar nimeni nu se ocupă ca să fie unul.

Fotografiare la țară.

M a r e a.

Sonet.

*Din vast-cuprinsul mării apururea 'n mișcare,
Din zări perdute 'n neguri, în adâncimea lor,
Vorbește, prin tot valul spre fărături călător,
O singură idee puternică și mare:*

*Nemărginirea. -- Cerul, c'un graiu la fel, nu pare;
El este prea departe, ne-ajuns de nici un sbor.
Subt pașii noștri, marea, ne ia pe-un vas ușor,
Ne face s'o străbatem cum vrem, ori la 'ntâmplare.*

*Și când suntem departe de fărături, în mijlocul
Pustiului de valuri ce nu-și mai află locul,
Purtând cununii de spumă ori steme de scântei, --*

*Atunci nemărginirea-i deplin ne-o pune 'n față,
În față cu micimea, cu biata noastră viață, --
Punct mic pe bord, ca vasul punct mic pe luciul ei.*

N. Radulescu-Niger.

Cine poartă vina?

Nu eram candidat de 'nsurătoare și nu făceam vizita atât de dragul Sabinei, cât mai mult în urma împrejurărilor. Făcusem cunoștința familiei în capitală, iar unele afaceri me duseră de astădată în orașul, unde marele proprietar T. își avea locuința stabilă.

O. și cât de bine m'au primit ai casei! Dar mai ales bătrânul T. cu câtă bucurie mi-a arătat bunurile sale din câmp și din jurul casei. Și-mi plăcea și mie să lungesc vorba cu bătrânul. Me simțiam mai ușurat în atmosfera dela țară. Și nu eram eu doară străin de ea. Nu numai capitala-mi scosese peri albi.

Când să plec înse, mi-am adus aminte, că prea puțin m'am ocupat cu Sabina. Și eră fată mare doară — iar eu fecior cu mustață. De altecum tatăl ei eră de vină, căci me prea monopolizase.

Și i-am zis fetei: „Domnișoară, tatăl dtale mi-a arătat toate bunurile, iar dta nimic. Știi ce să-mi arăți dta? Grădina de flori!”

Am plecat amândoi în grădină și acolo am rupt un trandafir și i-am spus Sabinei: „Uite, dșoară, cât de gingaș și de drăguț e trandafirul ăsta! Dta însă-l întreci!”

Să nu credeți, că i-am spus vorbă neadevărată. I-am vorbit fetei vorbă dreaptă și, uitându-i-me drept în ochi, i-am predat trandafirul. N'a zis nimic, dar roșise toată.

*

Câțiva ani în urmă s'a măritat Sabina. A făcut parte bună: a luat un avocat. Bărbatul ei a făcut înse parte și mai bună: a luat o fată frumoasă, bine crescută și bogată.

Advocatul P. înse nu 'nvățase 'n codurile de paragrafi despre legătura sufletească dintre bărbat și femeie. Sabina eră silită să-și petreacă toată ziua singură. Nu eră ea deprinsă tot cu societăți, dar

nici să fie lăsată pustie cu ziua de cap, nu 'nvățase. Bărbatul are multe lucruri, iar avocatul mulți clienți. Ei, dar bărbatul Sabinel nu eră reținut numai de clientelă, ci mai ales de cafenea, casină, cluburi etc. Se deprinsese cu aceste 'ndeletniciri de student și le continuase ca holteiu — și credea, că e dator să le cultive și acuma. După dejun plecă, veniă la prânz și după ce prânziă, nu schimbă două vorbe cu Sabina, ci se grăbiă, ca să nu mai vină până la cină. Între viața dinainte a avocatului P. și 'ntre cea de acum toată deosebirea eră, că avea femei, care se 'ngrijește de rânduiala căsii.

Și tinera navastă nu zicea nimic. Credea că așa e firea lucrului. Cosea, grijiă casa, mai cetiă și din când în când își mai stâmpără dorul la pian. Îl avea de-acasă.

A trecut în felul ăsta un an de zile, fără incidente. Dela o vreme înse se 'mprietini Sabina cu o damă în vârstă din vecinătate. Eră soția unui maior. Și se bucură femeia lui P., că acum avea societate. Dar madame H., aflând modul de traiu al tinerei neveste, începū să o descălească și scânteaia de viață din pieptul Sabinei a dat flacări.

În cele din urmă umblă pe la petreceri, gardată de madame H. — și la toate acestea P. se învoise și ulterior n'avea cuvânt de spus.

Advocatul P. remase tot cel vechiu. Nu știea de o pe lume dragoste conjugală, or că legile morale și sociale l-ar deobligă să cultive relațiunile cu nevastă-sa. Își vedea ca și 'nainte de cancelarie și de celelalte ocupațiuni.

Sabina înse învățase dela madame H., că în familie nu se trăește așa, cum o 'nvățase bărbatul și 'ncepū să-și pretindă drepturile. Dar n'a eșit la capăt. Și la indemnul maiorității, l-a lăsat, a fugit la părinți.

Părinții au trimis-o 'napoi, ea nu s'a dus — și astfel, atinsă în sentimentele cele mai delicate, s'a hotărît la un pas cutezat. A venit în capitală și a intrat camerieră, ca să poată trăi și să-și uite de viața de până-acî. A ajuns pe urmă și 'n alte locuri—

*

Odată, pe când me preumblam cu nevasta, am văzut-o. N'am cunoscut-o momentan, dar m'am uitat lung la ea; când a văzut înse, c'o observ, a dispărut.

Bărbatul îi intentase proces de divorț — și 'n fața protopopului Sabina a fasionat, că pe bărbatului nu l-a iubit, nu l-a putut iubi, căci a fost amoretată 'n — mine.

O văzusem la ei acasă, o singură dată, când i-am dat trandafirul. În viața nefericită, trăită cu P. nu mi-a scris și nu mi-a scris nici după ce-a ajuns în capitală. A apucat pe căi rătăcite și tot nu mi-a scris, căci a respectat liniștea mea familiară. Și a suferit...

Și azi, când mi-amintesc de Sabina, îmi dau totdeauna silința, să-mi răspund la întrebarea, că oare cine poartă vina nefericirii acestei femei: Eu, or avocatul P.?

Dionisie Stoica.

De ce femeile sunt mai frumoase decât bărbații.

A m găsit într'un ziar străin știrea că un medic englez a voit să afle cauza pentru care femeile sunt mai frumoase decât bărbații. Se știe că medicii englezi și cei americani escelează în asemenea cercetări escentrice.

Așă dar, medicul englez a început să cerceteze pentru a găsi esplicarea științifică a frumuseții secului femeesc. A studiat o mie șase sute de femei, din toate neamurile și triburile cunoscute și a ajuns la încheerea că femeia este mai frumoasă decât bărbatul, pentru că muncește mai puțin cu creerul. Munca intelectuală, frământările creerului, ar avea ca efect o îngroșare, o înăsprire a liniilor feței, o urîțire a ei.

Pentru a dovedi această afirmație, medicul englez citează numeroase exemple, dintre care cel mai convingător ar părea acesta :

În India există un trib numit Zaro, în care femeile se indeletnicesc cu treburile pe cari în Europa și restul lumii le fac bărbații ; iar bărbații de acolo fac treburile femești : mătură, spală, îngrijese de copii, etc. Or, femeile Zaro sunt de o urîțenie care ar înspăimântă și pe Muma-pădurei.

Se înțelege, concluzia la care ajunge medicul englez, poate să fie considerată mai mult ca o șarjă împotriva femeilor-intelectuale, decât, ca un adevăr științific scos din serioase observațiuni.

Probabil, medicul englez pentru a ajunge la concluzia pe care o scoate din cercetările sale, a fost influențat de urîțenia compatrioatelor sale cari aspiră a deveni intelectuale. Într'adevăr, acei cari au fost pe la universitățile franceze, au putut să se convingă, că studentele engleze bat recordul urîțeniei.

De altfel nu este nevoe ca să fie cineva om de știință, pentru a se încredința, că marea majoritatea a femeilor cari se indeletnicesc cu munca intelectuală sunt urite, rar drăguțe și extrem de rari frumoase.

În realitate înse, lucrurile stau toemai dimpotrivă de cum le înfățișează medicul englez.

Nu sunt femeile urite pentru că se ocupă cu munca intelectuală, ci se ocupă cu aceasta pentru că sunt urite. Cineva nu devine, ci se naște frumos sau urit, cum se naște prost sau deștept.

O fată frumoasă, chiar dacă e săracă, tot are perspectiva de a se marita ; pe când una urită dacă e săracă, trebuie să caute a-și găsi un mijloc de a-și câștiga existența, căci măritișul este mai puțin decât problematic.

Se înșală înse aceia cari cred, ca medicul englez, că faptul de a urmă cursurile universitare, de pildă, constituie pentru o fată o muncă intelectuală. Dacă ați cercetă cataloagele facultăților și ați cunoaște studentele, ați vedea cum își „frământă creerul“.

Marea majoritate a lor își consumă tot atât de puțin creerul cu „munca intelectuală“ dela universitate ca și atunci când ar tricotă o păreche de ciorapi, or ar prepară niște jumări.

Aceasta nu a împiedicat înse pe o foarte drăguță studentă, de acum câțiva ani, să iasă cea dinție, din toată seria ei, la licența în litere, — ceea ce dovedește încă odată cât de puțin serioasă e concluzia doctorului englez.

Totuș trebuie să fie ceva adevăr în această concluzie ; munca intelectuală dacă nu urîțește pe femei, le micșorează înse frumusețea răpindu-le expresia grațioasă, *femenină*, a feței și înlocuind-o cu una prea serioasă, prea rebarbativă.

Deci, cât mai puțină muncă intelectuală, iubite cetitoare, — atât cât va trebui să preparați o prăjitură bună sau să ve aranjați pălăria — dacă voiți să remâneți mereu frumoase și grațioase.

Lys.

De ale Crăciunului.

Din poporul de pe la sate.

Colinde.

I

Acum vremea a venit,
Precum a fost prorocit,
Din proroci mai dedemult,
Când s'a naște fiul sfânt'
Din semanța lui Esei
Și din roada lui Avram,
Mântuirea lui Adam.
Trei crai dela resărit
Cu steaua-au călătorit,
În Vifleem au venit,
Au căutat pe fiul sfânt.
Au căutat și l-au aflat.
În iesle de boi culcat,
În scutece înfașat.
Și lui i s'au închinat,
Și napoi s'au înturnat,
Lui Irod veste n'au dat.
Irod craiu s'o mâniaț,
Grea oaste ș-a ridicat,
Mulți coconi miei au făiat,
14 mii de prunci,
De 2 ani și 'n jos mai miei.
Pe Hristos nu l-au aflat,
Tatăl sfânt l-a apărât.
Isuse lumina sfântă,
Nu me lasă la osândă.
De acum până 'n vecie
Mila Domnului să fle,
Că ne-a scos dela robie
Și ne-o dus la împărăție,
Amin, Doamne slavă Tie.

II

Veste nouă minunată,
Astăzi Maria-Precurată
Născutu-l-o feciorița,
Prunc tiner l-a scaldat.
Nu în curte 'mpărătească,
Ci 'n iesle dobitocească,
În peșteră, în pustie,
Tot omul să știe.
Și 'n brațele sale-l ține,
Și din graiu așe grăește:
— Dormi — odihnește
Și degrab crește —
Prea dulce fiule!
Pe tine te laudă Herovimi,
Pe tine te laudă Serafimi,
Cu neîncetate glasuri,
Întreite sfinte.
O Doamne sfinte,
Unde vei fi tu singur,
Cheamă, cheamă-me și pe mine,
Să fiu lângă tine.
De acum până 'n vecie,
Mila Domnului să fie.

Culese în Ineu (Bihor).

Avram Igna.

SALON.

Notițe literare.

„Din toate“ poezii de Radu D. Rosetti.

În țară se fac multe critici, cari tind a populariza numele criticului... Aceste „critici“ sunt mai totdeauna subiective, scrise în semn de iubire pentru autor și nu pentru poeziile ce le făcù autorul. — Astfel rees ciudate „părerii“ din „criticile“ esaiștilor din libera Românie, pretinsă țară a poeziei române.

Dl R. D. Rosetti, de a cărui lucrare vorbim acum, e un scriitor, care *avuse* talent. Avuse talent în anii tinereții sale, când lira lui avea *strune nefolosite* și Pegazul lui necheziă neobosit. Să nu vorbim în paradox: când R. D. Rosetti *fuse original*. Volumul seu dintii a conținut multe lucruri frumoase, ce se impun reflexiunilor scrise mai în sus.

„Din toate“ conține multe naivități.

Viersurile ce se publică în noul volum al dlui R. D. Rosetti, sunt imitațiile poeziilor *juvenile*, sunt par' că bătrâne și reci. Nu spun nimic nou, nu spun nimic plăcut, sunt tieluirii *făcute* cu dragoste, fără simț înse; *sunt lucruri de măestrie*, cari le cetim și le privim fără emoțiune...

Volumul „Din toate“ laude nu merită. Nici nu poate fi censurat cu asprime... El poate fi remarcat ca o operă postumă a fostului visător R. D. Rosetti. Și... „De mortuis nil“

„Cântece“ de V. Podeanu... Cântecele dlui V. Podeanu sunt prea tinere.

Ele descopăr mult sentiment, rutină puțină, școală *ne'ndestulitoare*...

Cel mai reușit cântec e următorul:

„Dacă aș avea vre-o dragă,
Precum inimii i-ar place,
Numai eu nu m'aș mai plânge,
Că nu-aș ști atunci ce face.

Atunci clipele vieții,
Ce se duc așa cum vin,
Le-aș statornicii arzându
Ca pe stele în senin.

Și învățatul, care vecinic,
Urmărește rostul firii,
În curând descoperi-ar
Constelația iubirii.“

Și dacă acest cântec a „reușit“ mai bine în volumul dlui Podeanu, ce vom zice de celealalte „poezii“ ale „poetului“ ?

„Cartea Săteanului“, de Căpitan E. Părăian (de care s'a vorbit și în numărul penultim al revistei noastre), e o lucrare valoroasă, greșită înse. — Tendința sa-i să dea în mâinile cărturarului țeran o lectură plăcută, pe când lucrarea dlui Părăian e făcută pentru *cetitorii păturei culte*. Căci limbajul, stilul, espresiunile, sunt prea domnești, ele nu pot fi înțe-

lese de popor, a cărui ocupație zilnică îl reține de-a se putea ridică la sferile culturii *superlative*.

„Cartea Săteanului“ scrisă pentru poporul englez ori pentru poporul nemțesc, ar fi primită cu bucurie, pentru poporul nostru înse, lucrarea dlui Părăian e prea de timpurie... Peste 50 de ani ar putea să fie spre folosul țerănimii noastre; pân' atunci destinația „Cărții Săteanului“ e, să fie cetită de inteligență... Pentru inteligență înse „Cartea Săteanului“ e prea bătrână. Ea trebuia să fi fost scrisă la 1816—1829!

Bucolicele și Georgicele lui Virgil traduse de învățatul M. Strajan, pot fi întrebuințate cu succes de școlari, și cetite cu plăcere de iubitorii literaturii clasice.

Artemiu Anderco. — La 6 novembre, în Casina română din Cluj, dl dr. E. Dăian, a ținut o conferință despre scriitorul Art. Anderco, mort 1877. — Conferința dlui Dăian a fost ascultată cu interes de publicul care azistă la serata „Femeilor unite“ și fusese aplaudată la sfârșit.

Notițele literare din numerele trecute pricinuiră supărări „autorilor“. — Dintre acești „autori“ — unul ne amenință... cu respuns. Amenințarea dsale e în adevăr îngrozitoare. A ceti un respuns al unui autor criticat nefavorabil, e lucru foarte greu... Dar vom încercă a-i ascultă „plângerile“ și dacă plânsul dsale ne va înduioșă... poate i vom mai răspunde și noi... Așa... Din milă creștinească. (Vezi lăcrământ pe cineva? Șterge-i lacrimile! — Vorbele lui Ius.)

Cea mai de frunte revistă literară germană: „Das litterarische Echo“ se ocupă în numărul cel mai apropiat al seu“ (Nr. 4) de „Familia“ și de redactorul ei Iosif Vulcan, recensând cu multă dragoste jubileul revistei noastre și jubileul directorului nostru... În acelaș număr se publică mai multe știri literare din Transilvania, amintindu-se și încetarea din viață a nefericitei reviste „Femeia și Familia“...

„Călimdarul Poporului Român“. — Între acele călimdare, care se pot numi cu drept cuvânt bune, se află și călimdarul „Poporului Român“, apărut pe anul 1905... În el se publică mai mulți articoli, scriși cu dexteritate de „tinerii“ scriitori ai nostri. Tot sprințul deci!

În „Gazeta Transilvaniei“ s'a publicat un mic studiu despre „Corbul“ lui E. A. Poe, când s'a făcut amintire despre traduceriile lui... Autorul acelui studiu (identic cu subscrisul) a cutezat să susțină că în „limbile străine e tradus „The Raven“, iar în limba noastră nu!“ Aceasta aserțiune a sa o susține și acum, cetind o comică tieluire poetică (se zice că-i traducerea „Corbului“ alui Gripen apărută în „Românul Literar“ (Nr. 18, 20 maiu v. 1891 și republicată în Gazeta acum... Dacă la noi și astfel de naivități se primesc ca traduceri bune a operilor geniale străine, atunci lucrarea subscrisului despre E. A. Poe e zadărnicită!... Până la publicarea unei noi traduceri din „The Raven“ — acest pasagiu rămâne necontinuat!

Serată literară în Cluj. Sâmbăta trecută seara la 8 ore, în vechile săli ale redutei orășenești, s'a adunat un frumos public să asiste la „serata literară“ a tinerimei clujene... „Serata“ a reușit ușor. — Programul „Seratei“ a fost bine ales: declamațiuni puternice, muzică, cor... Declamațiunile au impresionat, muzica orchestrei a creat iluzii blânzilor ascultători, corul tinerimei a entuziasmat!... În sfârșit ce să mai spun?: public mult, cheltuieli mari... Câștig? Puțin de tot!... În numărul viitor mai pe larg.

***

Ziarele din Anglia aduc vestea morții tinerei poete *M. Magdalena Lydis*. — Dșoara M. Magdalena Lydis fusese mai lunile trecute în Zell am See, (aproape de Salzburg) când și scriitorului acestor șire i-a promis, că-i va predă unele poezii de-a dsale spre a-i le traduce. — Cruda moarte i curmă firul vieții sale tinere, și-o oprî de-ași putea împlini promisiunea...

*

† **Hans von Hopfen.** Autorul minunatului roman: „Gotthard Lingens Fahrt nach dem Glück“, nu mai există. — Sfârșitul, acest monstru flămând, (omul de os!) l-a dus în lumi senine, în țerile nepătrunsului, acolo unde vecinică lumină așteaptă pe *luminător*.

Hans von Hopfen a fost un scriitor renumit. Lucrarile lui se cetiau cu nesaț de public, căci umorul sănătos al romanțierului răpiă simțemintele... fermecă inima obienuită de-a simți povara acestei vieți... El a fost un umorist din școala lui Mark-Twain; avea inșe notele sale originale în povestirile lui. — El fusese scriitor liniștit, pe el nu-l frământară idei byronice, și nu-l frământă biologia și nu-l frământă nici chiar metafizica... Serisul lui e plăcut, care nu lasă în suflet reminiscenții duiioase, cari tind a revoltă firea omenească; H. von Hopfen a fost un visător, visător al realității și nu un idealist plin de flacări neesistabile.

Moartea unui distins și iubit romanțier, este primită totdeauna cu durere de cetitorii romanțierului... Moartea lui H. v. Hopfen va fi primită cu regrete d'acei, cari au cetit romanele „Hôtel Köpf“ — „Der letzte Hieb“ — ori „Robert Leichtfuss“.

*

Oscar Wilde. Soarta acestui scriitor genial fusese îngrozitoare. Genialul autor al „Salomei“ a murit în paraliza, în un spital părăsit al demoralizatului Paris... *Oscar Wilde* fusese înaintea cu vre-o zece ani sarbătoritul „poeta laureatus“ al aristocrației engleze. Paradoxele lui despre amor, reci ca briliantele, dar scânteitoare, au ajuns o popularitate estinsă. — Romanele lui (Portretul lui Dorian Gray), dramele lui („The Duchess of Padua“; (Duchesa de Padua); „Evantaiul doamnei *Windermere*“) ajunseră cetite de toată lumea literară.

Strălucirea numelui „Oscar Wilde se învăluî în ceață în 1895, atunei, când omul avuse un proces urit...

Oscar Wilde fusese perzecat. Din vitrinile librarilor, din saloane, din teatre... din tot locul, dispărură romanele, paradoxele, piesele teatrale ale lui... dispărură 'n ceață. Numele lui fusese citat de antropologi și de psihiatrii... *Oscar Wilde* trăiă, moralmente fuse inșe mort.

Au trecut zece ani.

Pe coloanele teatrului St. James se lipesc anunțuri cari vestesc reinvierea lui Oscar Wilde.

Direcțiunea teatrului susnumit anunță predarea piesei „Lady Windermere“... al cărei autor e hui-duitul, Apage Satane: Oscar Wilde!...

Și poate se va cutremură de aplause edificiul pompos din Londra, și poate va apărea înaintea ochilor sufletești ai ascultătorilor fața acea uscată și nimicziătoare a lui Wilde, studiată până 'n zilele noastre de... psihiatrii.

*

Gerhart Hauptmann... fiasco. Ziarele din Anglia raportează cu multă ironie de predarea piesei „Oameni sihaștrii“ a lui G. Hauptmann, și raporturile ziarelor sunt săgeți... otrăvite la adresa tainuitului autor dramatic din Berlin... În teatrul „*Great Queen-street*“, piesa amintită predându-se, pacnicii englezi, au cutezat să bată 'n palme, ca semn al disprețului... Și pacnicii englezi au cugetat să fluere chiar atunci, când Vockerat recită monoloagele sale uricioase... „despre acel, care-i ceva, dar totuș nu-i nimica“...

E lucru natural fiasco-ul ce-l întâmpină G. Hauptmann în Anglia.. Nu-e rușinos și nu e chiar nici neplăcut. — Firea poporului englez e optimistă, filozofia lui e ușoară, deci să nu ne mirăm când auditorii se revoltară contra „Oamenilor sihaștrii“ a căror purtare e hiperfantastică, hipersugestivă și nereală.

Și când e vorbă de adevăr poetic, înaintea publicului englez o piesă comică, în care se danțează „*Cake-walk*“, ori un „*misterial play*“, în care se fac diferite copilării, sunt primite cu mai mare entuziasm ca dramele nemțești ale lui Hauptmann, cari pot contribui la desvoltarea espritolui nobil, dar nu pot să desvoalte *esprit* în un suflet brusc... Și auditorii teatrelor englezești (— bine să ne-o însemnăm.) sunt în mare parte oameni batuți de *spleen*, cari frecventează teatrul spre a uită și nu spre a mări impresiile vieții.

***

„**Unirei**“. Stimata foaie catolică din Blaj s'a mâhnit foc pe mine pentru recenziunea ce i-o făcui despre cumplitul „Calendariu“... și mahnită îmi răspunde în — — Poșta redacției... unde citează (de almintrelea greșit) o maximă engleză... al cărei rost nu e înțeles de oameni serioși... Chiar d'aceea (fiind și eu foarte serios în afaceri literare) nu-i răspund cu gură și cu peană nespălată...ci desbrăcându-me de haina invidiei (boală națională) și de haina urei... i răspund cu vorbele lui Shakespeare: „Pentru ce atât sgomot... pentru că suferi, ori pentru că... te doare... păcatul teu“?

Emil Isac.

Din „Posnașul.“

Româncă din Transilvania

gasește imediat aplicare ca

Nemțoaică

la copii într'o familie

Ungurească

din România.

Adresa la administrație.

LITERATURĂ.

Legendele Maicii Domnului. Distinsul membru al Academiei Române, dl S. Fl. Marian, care a îmbogățit literatura română cu multe lucrări folkloristice de înaltă valoare, a scos de sub tipar în edițiunea Academiei Române, la București, un nou studiu, care cuprinde un volum de 344 pagini și în care a adunat legendele despre Maica Domnului. După prefață, cartea conține următoarele capitole: Nașterea Maicii Domnului, Maica Domnului în stare binecuvântată, Maica Domnului și Crăciun, Maica Domnului și Trif-cel-Nebun, Fușă Maicii Domnului la Egipt, Maica Domnului și Paingânul, (a se vedea în nr. trecut,) Căutarea Domnului Isus Hristos, Adormirea Maicii Domnului, Maica Domnului, scăparea oamenilor. Prețul 4 lei.

Dn lume. Sub titlul acesta a apărut la Iași un volum de nuvele și schițe, de dna Laurenția Grîbincea. Autoarea scrie cu multă simțire, precum se vede și din schița de toată frumusețea pe care o reproducem în numărul acesta. Lucrările sale vor fi cetite cu plăcere în deosebi de femei, căroră se adresează. În fruntea volumului se afla portretul autoarei, care ș-a dedicat cartea Maj. Sale reginei Elisabeta a României. Prețul 2 lei.

Călindare pe anul 1905. În editura librăriei W. Krafft din Sibiu au apărut următoarele călindare pe anul 1905: — *Amicul Poporului*, întocmit de I. Popovici. Afară de partea calendaristică, cuprinde și lectură literară, de și nu tocmai potrivită pentru cercul indicat în titlu. Are multe portrete și alte ilustrațiuni, precum și două piese muzicale armonizate de T. Popovici. Prețul 60 fileri. — *Posnașul*, călindar umoristic cu multe glume și ilustrații reușite. Prețul 50 fileri. — *Călindarul Săteanului*, estras din „Calendarul Poporului“. Prețul 25 fileri. — *Calendar* cu slove cirilice, pentru cei ce nici astăzi nu știu să citească cu litere latine. Prețul 40 fileri.

Ziaristic. *Deșteptarea*, organul partidului național popular din Bucovina, care apărea la Cernăuți, a încetat să mai apară, disolvându-se însuș partidul al cărei organ fusese.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Teatrul Național din București. Marți la 15/28 novembre s'a jucat prima piesă originală nouă anunțată pentru stagiunea aceasta, „Prejudecății“ piesă în 4 acte de dl Gr. Ventura. Joi s'a jucat a doua oară aceeaș piesă, dimpreună cu „Săracul Dimitrescu“ dramă într'un act, în versuri, de dl G. Ragnetti.

Reprezentățiunea teatrală din Nogiorid. Tinerimea plugarilor din Nogiorid de lângă Oradea-mare a aranjat la 27 novembre st. n. sub conducerea învățătorului Ioan Szilágyi o petrecere populară însoțită cu reprezentațiune teatrală, despre care primim următoarea informațiune: Înainte de reprezentațiune, învățătorul Ioan Papp a adresat publicului o cuvântare în care a arătat, că precum apa, care stagnează, se strică și nu o putem folosi, așa și un popor, care stă în loc, care nu progresaază, se ruinează și pierie; deci și poporul român — în special cel din Bihor — trebuie să meargă înainte, și să

urmeze mai departe pe calea născută de străbunii sei, să rivalizeze cu popoarele conlocuitoare în cultură, în cultivarea a tot ce e nobil și frumos! A urmat apoi reprezentațiunea teatrală. S'a jucat „Ruga dela Chiseteu“ comedie populară într'un act de Iosif Vulcan, cu un succes admirabil. Predarea n'a lăsat nimic de dorit. Anița Indrie (Paraschiva), Dimitrie David (Trăilă), Moise Iambor (Costa Hârju) și Dimitrie Indrie (Achim) așa cu curaj și istețime au jucat, cât ne-au surprins pe toți, și au stors lacrimi de bucurie din ochii celor de față! După reprezentațiune a urmat dans. Au luat parte: Doamnele: Aurel Popovici, George Crainic, vād. Iosif Dragoș, Ioan Papp, vād. George Szilágyi, Emeric Hofmann, Eleonora Hritz, și domnișoarele Elena și Mărioara Papp, Gizela Dragoș, Mărioara și Terezia Szilágyi, Cornelia Hritz, Iuliana Papp, Anița Indrie, Anița Crainic, Rozalia Olti. — Într'adevăr poate fi mândru Nogioridul, că are un tineret așa brav, care sub conducerea harnicilor învățători: Ioan Papp și Ioan Szilágyi și sprijinit de o inteligență cum e dl notar cereual: George Crainic și primarul comunal: Mihail Cerno, ne-a arătat ce poate face dacă are conducători. Sperăm, că succesul acestei reprezentațiuni va servi de îndemn atât pentru Nogiorid, să urmeze mai departe, cât și pentru celelalte comune din Bihor, de a imita exemplul frumos al Nogioridului! Este regretabil, că intelectualii din jur nu s'au prea însuflețit; se poate că timpul nefavorabil i-a reținut de a participa la o petrecere, care la noi în Bihor nu e de toate zilele!

Dna Dima la București. Ziarele din București anunță că doamna Maria G. Dima va da la 25 novembre v. (8 decembrie n.) un concert în sala „Liedertafel“. În program figurează și unele din piesele dlui G. Dima: „Genug“, „Grossmutter“ și „Aus dem Ei gekrochen“ cuvinte de Carmen Sylva, apoi bucățile românești „Somnoroase păsărele“, „Leagăn verde“ (colindă) și „Ștefan Vodă și codrul“ (baladă.)

Baritonul Corfescu în Bulgaria. Aflăm din ziarele bucureștene că baritonul Corfescu a dat la 15/28 octombrie concert în Sofia. Afară de piesele clasice, dsa a cântat și câteva melodii populare românești, ca: Mândruțița dela munte, Mugur-mugurel. Din Sofia, artistul avea să meargă la Belgrad.

Reprezentățiunea teatrală din Sebeșul-săsesc, pe care o anunțarăm în numărul trecut, a fost amănată din cauze neprevăzute.

Trupele străine în București. „Cronica“ serie: Îndată ce a sosit toamna, aproape în acelaș timp cu deschiderea stagiunii Teatrului nostru național, a început și invazia trupelor străine. Nici într'un an pare-se n'am avut atât de multe trupe străine ca în toamna aceasta. Nici nu-și sfârșia una reprezentațiunile, că alta le și începea. Am avut trupe de teatru, de operă, concertști, transformatori, celebrități de toată mâna. Acum avem pe marea Sarah și pentru zilele acestea ni se anunță sosirea unei noi trupe străine, o trupă germană de operetă care va avea nu mai puțin de 60—70 femei! Așa ne anunță afișele răspândite în toată capitala. E foarte firese ca publicul, chiar dacă n'ar suferi de mania străinismului, să se ducă să vadă aceste trupe care cuprind în totdeauna cel puțin o celebritate europeană, ocolind astfel Teatrul Național al cărui personal îl cunoaște prea bine și al cărui repertor până acum n'a avut nici o piesă nouă de adevărată valoare. Astfel

pe când la teatru trebuie să joace în fața băncilor goale, „O idee năzdrăvană“ sau „Caporalul Simon“, publicul aleargă să vadă la Lyric piese celebre, o mare artistă sau aiurea să vadă lucruri noi, cari poate nu sunt totdeauna vrednice de admirat, dar în ori ce caz sunt noi pentru ei. Incontestabil apoi că trupele străine își au și ele utilitatea lor pentru publicul nostru: îi perfecționează gustul, când sunt bune, iar când sunt rele, îl fac să vadă că și noi avem artiști buni sau că nu trebuie să credem că tot ce e strein este și bun. Dar mai presus de această utilitate, trebuie să punem *necesitatea* existenței primei noastre scene; mai presus de satisfacerea curiozității publicului, imperioasa necesitate de a-i da acestui public o solidă educație artistică *națională*. Și una și alta sunt inse zădărnice de această invazie a trupelor străine.“

Curs de muzică pentru dirigenți de coruri.

Aflăm din „Drapelul“ că dl I. Vidu din Lugoj cu incepere din prima decembrie a. c. st. v. deschide un curs de șase săptămâni (până la 15 ian. 1905 st. v.) pentru dirigenții de coruri vocale. Acei cari voiesc să ia parte la acest curs au să se anunțe dlui Vidu în Lugoj, cel mult până în 28 novembre a. c. st. v. 1, Taxa de înscriere (care are a se solvi la începutul cursului) pe întreg cursul e 30 coroane. 2, Cost, cvartir și toată întreținerea, lunar 40 coroane. 3, Aceia, cari voesc să se provadă de acasă cu de-ale mâncării și reflectează numai la cvartir, la fert și serviciu, solvesc numai 20 coroane lunar gazdei respective. 4, Pe lângă teorie, se predă și studiu în violină, flaut și harmoniu. 5, Afară de orele din teorie și instrumente, frecventanții sunt deobligați a asistă în toată seara la orele de repetiție ale „Reuniunii române de muzică din Lugoj“, precum și duminica la serviciul liturgic, când cântă corul mic; iar în serbătorile Crăciunului, Botezului și Anului nou au să aziste în biserică la conducerea corului mare al Reuniunii.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Rector al universității din Cernăuți a fost ales profesorul dela facultatea teologică dr. Teodor Tarnovschi. Noul rector va rosti discursul seu de inaugurare la 2 decembrie n. în sala universității. Va vorbi despre „Caracterul poetic al liturgiei gr. orientale“.

Daruri pentru biserică. Dl dr. *George Linul*, fișe comitatens în Bistrița, a dăruit pentru naia bisericeii din Rebrîșoara, comuna sa natală, un candelabru în valoare de 500 coroane. — Dl *George Mihalea* învățător la școala fundațională din Năseud, a dăruit tot acelei bisericeii un candelabru în valoare de 360 coroane.

Promoțiune. Dl *Camil S. Negrea* a fost promovat doctor în drept la universitatea din Cluj.

Corul „Hilaria“ al tinerimei române din Oradea-mare, la Karczag. Duminică în 7/20 novembre a. c. s'a sfințit biserica gr. or. grecească din Karczag renovată din nou. Actul sfințirii a fost îndeplinit prin Preaonoratul domn Toma Pacala protopop ca mandatar episcopesc, asistat fiind de parocul local Nicolau Popescu, apoi de dnii: Georgiu Papp preot actuar konzistorial în Oradea-mare și de Florian Groza paroc în Cheriu. La actul sfințirii a

fost invitat și corul „Hilaria“ din Oradea-mare, care sub conducerea învățătorului Nicolau Fîru, a cântat responsurile liturgice cu cea mai mare precizie așă, încât a stors admirațiunea publicului auditor care se compunea mai ales din străini de cari biserica eră formal tiesită. Notez aici că în întreg orașul abiă se află șase (6) familii gr. or. La actul sfințirii au participat și unii credincioși de ai bisericeii noastre locuitori în Dobrișin, asupra cărora serviciul Dumnezeesc și cântările corului au făcut cea mai bună impresie, cu atât mai ales, căci de când soartea i-a aruncat acolo ca funcționari, nu au mai auzit slujbă Dumnezească în limba română. Predica ocazională a rostit-o Preaonoratul Domn Toma Păcală protopop. La finea stei liturgiei, corul a fost călduros felicitat de către toți onorații din partea locului. Prânzul s'a luat la ospitala masă a dlui preot local Nicolae Popescu, unde s'au ținut mai multe toast, între cari dl Kolbmann, mare proprietar a ținut un toast călduros în onoarea corului „care prin cântările sale armonioase și atât de plăcute auzului“ a ridicat foarte mult prestigiul serbătoarei de azi care este nu numai a parochienilor gr. or. ci a întregului oraș fără deosebire de confesiune. După prânz ne-am petrecut în cea mai mare veselie până la 11 ore noaptea, când apoi ne-am reîntors acasă aducând cu noi, dar și lăsând acolo în mijlocul străinilor, cele mai plăcute suveniruri. Notez că atât din partea parochienilor, cât și din partea streinilor, corul deja de-acum a fost invitat pe stele Paști viitoare la Karczag. (tu)

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Alex. Țințariu*, cunoscut din coloanele foii noastre, și dșoara *Gizela Ghiurghovici* s'au cununat la 14/27 novemere în biserica gr. or. română din Panciova. — Dl *George B. Boieriu*, din Viștea-inferioară și dșoara *Olimpia Banciu* din Beșimbac s'au cununat. — Dl *Augustin Gozman* vice-notar în Apateu și dșoara *Floarea Boțco*, fiica învățătorului penzionat Pavel Boțco, s'au cununat în Arad la 20 novembre n.

Reuniunea femeilor române din Brașov a ținut adunarea sa generală la 6/19 novembre sub prezidiul dnei vice-președinte Virginia Vlaicu, care a pronunțat un discurs frumos. Apoi a arătat că actuala prezidentă a Reuniunii, dna Agnes Dușoiu a petrecut 25 de ani în serviciul acestei societăți și i-a adus elogiul bine meritate. S'a constatat că Reuniunea progresaază și s'a votat absolut comitetului.

Medic primar al comitatului Brașov. Dl dr. *Teodor Sbârcea*, medic al cercului de jos (Feldioara) din comitatul Brașov, a fost numit de către comitele suprem medic primar comitatens.

A murit: Pavel Moga, paroc gr. or. român în Tornia, cumnatul Pr. Cuv. Sale Vasile Mangra, protosințel și vicar episcopesc în Oradea-mare, la 10/23 novembre, în etate de 50 ani.

Fără îndoială cel mai bogat călindar românesc, care aduce folos neprețuit ori cărui cărturar român este „Călindarul Poporului Român“ apărut în tipografia „Poporul Român“ din Budapesta. Acest călindar conține pe lângă articolele despre dare, procese și legea despre întruniri și statistice interesante, table folositoare, cum e cea despre calcularea camete-

lor, precum și lucrări de ale valoroșilor scriitori români St. Iosif, George Coșbuc, un articol scris de distinsul deputat român Dr. Aurel Vlad și peste 40 alte articole. E împodobit cu 107 ilustrații bine reușite și se estinde pe 210 pagini mari. Prețul este 40 fileri plus 10 fil. porto poștal.

Cine comandă mai mult de 15 eșemplare primește 15% rabat.

Se află de vânzare la Tipografia „Poporul Român” în Budapesta VII Amazon-u 6-8.

Călimdarul săptămânei.

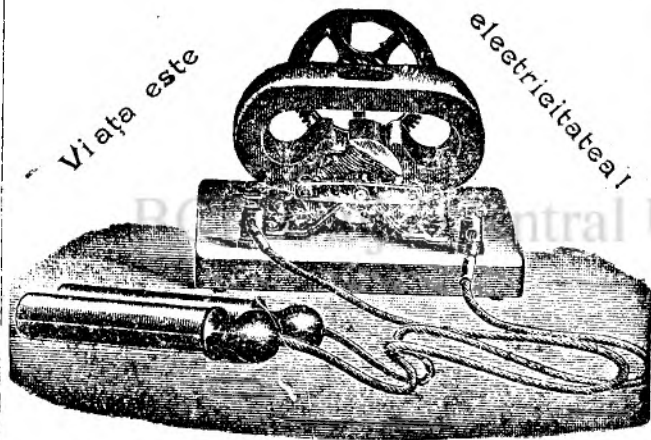
Dum. 7 d. Înălt. † v. 7; Ev. inv. II; Ev. lit. Luca c. 16, v. 19

Ziua sept.	Călimdarul vechi	Călimd nou
Duminecă 21	<i>Intr. in bis.</i>	4 Barbara
Luni 22	Ap. Filimon	5 Consolata
Marți 23	P. Amfilochiu	6 Nicolae
Mercuri 24	C. P. Clemente	7 Ambrosiu
Joi 25	† M. Catarina	8 <i>Cor. s. Marie</i>
Vineri 26	C. P. Alimpiu	9 Valeria
Sămbătă 27	* Iaco Persul	10 Eulalia

Proprietar, redactor responsabil și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor”-ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.

Atrag atențiunea oamenilor cari pătinesc de morhuri și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mintea și simțirile agerite. Asigură lucrarea regulată a sângelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Bourg, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor”: Nu numai matricile, reuma, sgârșiturile, nervii și asthma au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ci și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunetul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricturile și vinele de aar în vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvântată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Ține pe vecie!

Costă coroane 10.—

Costă coroane 20.—

Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Un aparat întreg pentru vindecarea boalelor învchite.

Trimițându-se bani înainte ori cu rambursă le espedează îndată reprezentantul din Europa al firmei „Elektrophor Co. Limited”.

Auffenberg József

11-12 Budapest, Huszár-uteza 6.

În tipografia „Poporul Român” din Budapesta

a apărnt cel mai bun, cel mai bogat și cel mai ieftin călimdar românesc

CĂLINDARUL „POPORULUI ROMÂN”

pe 1905.

Acest călimdar 210 pagini, format oc-107 ilus-
se estinde pe 210 pagini, format oc-107 ilus-
tratii foarte frumoase lucrate după cele 40 de
mai bune icoane; conține peste
articolesite din peana celor mai buni scriitori liniari
români, articoli foarte interesanți instructivi
despre dări, procese, legea de întruniri și reuniuni,
tabele despre calcularea cametelor și statistice
pline de interes pentru ori cine, descrieri frumoase și
atrăgătoare și alte multe articole.

Prețul acestui călimdar e numai 40 fil. plus 10
fileri spese de poștă. Cei ce comandă mai mult de 15
eșemplare primesc 15% rabat, iar spesele de poștă
le supoară editura.

Recomandăm deci tuturor cetitorilor noștri să
cumpere acest călimdar, care este unic în felul lui.

Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se
banii înainte la

Administrația „Poporului Român”

(2-3) Budapesta, VII., Amazon-u. 6-8.

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu caventi (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrigesece afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

11-12

Diracțiunea.